

Uusi eurooppalainen innovaatio-ohjelma

Kokous

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio julkaisi 5.7.2022 tiedonannon uudesta eurooppalaisesta innovaatio-ohjelmasta. Neuvoston puheenjohtaja on ilmoittanut tavoitteeksi laatia tiedonannosta neuvoston päätelmät hyväksyttäväksi 2.12.2022 pidettävässä kilpailukykyneuvoston kokouksessa.

Suomen kanta

Suomi pitää tärkeänä, että Horisontti Eurooppa -ohjelman ja EU:n muiden rahoitusohjelmien synergioita vahvistetaan.

Suomi katsoo, että Euroopassa tulee jatkaa ponnisteluja, jotta voitaisiin saavuttaa EU-tason kolmen prosentin tavoite t&k-menojen osuudelle bkt:sta. Investointeja ja kannusteita tutkimukseen ja innovointiin tarvitaan niin EU:n kuin kansallisella tasolla. Näiden investointien laatua, tehokkuutta ja vaikuttavuutta tulee myös parantaa. Inhimillinen pääoma on Euroopan tärkein voimavara. Suomi pitää korkeakoulutuksen, tutkimuksen ja innovaatio toiminnan synergioiden edistämistä tärkeänä.

EU:n vahva tutkimus- ja innovaatio rahoitusohjelma on välttämätön, jotta voidaan vahvistaa unionin kilpailukykyä ja yhteiskunnallisiin haasteisiin vastaamista. EU:n on panostettava erityisesti innovaatiopolitiikan keinoin digitalisaatioon ja uusiin teknologioihin keskeisimpinä talouden uudistajina ja eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykytekijöinä.

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n eri rahoitusohjelmat- ja instrumentit pystyvät monipuolisesti tukemaan teollisuuden kilpailukykyä lisäävää eurooppalaista tutkimus- ja innovaatiotoimintaa sekä uusien teknologioiden ja kiertotalouden ratkaisujen pilotointia myös eri alueiden lähtökohdat ja vahvuudet huomioon ottaen. EU:n rahoituskehyskauden ohjelmien ja rahoitusinstrumenttien välisten synergioiden vahvistaminen tavoitteiden saavuttamiseksi on olennaista. Myös toimet yksityisten investointien lisäämiseksi ja julkisen sektorin hankintojen ja sääntelyn innovaatiomyönteisyyden varmistaminen ovat tärkeitä.

Suomi tukee komission esityksiä syväteknologia-innovaatioiden (eng. Deep-Tech Innovations) ja innovatiivisten startup-yritysten kasvun edistämiseksi. Samaan aikaan on kuitenkin tuettava myös toimintansa vakiinnuttaneiden pk- ja midcap-yritysten kilpailukykyä kehittämistä, sillä näillä yrityksillä on merkittävä rooli vihreän ja digitaalisen siirtymän toteutuksessa.

Alue- ja rakennepolitiikan painotukset kilpailukykyä, sosiaalista osallisuutta sekä vihreää ja digitaalista siirtymää tukeviin uudistuksiin ovat tärkeitä, mukaan lukien panostukset eurooppalaisiin yhteishankkeisiin. Suomi pitää tärkeänä, että monivuotisen rahoituskehyskauden 2021–2027 ja elpymisvälineen (Next Generation EU) ohjelmien toteutuksen käynnistyessä keskitytään niiden tehokkaaseen ja vaikuttavaan toimeenpanoon. Saatavilla olevan EU-rahoituksen ja -välineiden suuri määrä korostaa niiden täydentävyyden, synergioiden ja koordinaation varmistamisen merkitystä.

Suomi korostaa, että tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan, teollisuuspolitiikan, digipolitiikan ja sisämarkkinoiden kehittämisen välisten kytkentöjen vahvistaminen tukee tavoitetta teollisuuden kestävästä ja globaalisti kilpailukykyisestä uudistumisesta. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää laajaa, koko tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän kattavaa sitoutumista vihreän ja digitaalisen siirtymän toteutukseen sekä niiden edellyttämiin julkisiin ja yksityisiin investointeihin. Olennaisessa roolissa ovat pitkäjänteiset julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudet.

Pääasiallinen sisältö

Komissio hyväksyi heinäkuussa 2022 uuden eurooppalaisen innovaatio-ohjelman, jonka tarkoituksena on asettaa Eurooppa syvän teknologian innovaatioiden ja start-up-yritysten uuden aallon eturintamaan. Se auttaa Eurooppaa kehittämään uusia teknologioita kiireellisimpiin yhteiskunnallisiin haasteisiin vastaamiseksi ja tuomaan ne markkinoille. Uusi eurooppalainen innovaatiostrategia (eng. New European Innovation Agenda) on suunniteltu asettamaan Eurooppa johtavaksi toimijaksi maailmanlaajuisella innovaatiokentällä. Euroopasta halutaan paikka, jossa parhaat kyvyt työskentelevät käsi kädessä parhaiden yritysten kanssa ja jossa syvätekniset innovaatiot kukoistavat ja syntyvät maailmaa inspiroivia läpimurtoratkaisuja.

Edistämällä erityisesti syväteknologia-innovaatioiden uutta aaltoa, joka edellyttää läpimurto t&k:ta ja suuria pääomasijoituksia, Eurooppa vahvistaa keskeistä rooliaan vihreässä ja digitaalisessa siirtymässä. Syväteknologia-innovaatiot vahvistavat Euroopan teknologista johtajuutta ja tuottavat ratkaisuja yhteiskunnallisiin haasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen ja kyberuhkiin. Tällaiset innovaatiot todennäköisesti myös edistävät kaikkia aloja uusiutuvasta energiasta maatalousteknologiaan, rakentamisesta liikkuvuuteen ja terveyteen, kohentaen elintarvikkeiden huoltovarmuutta, vähentäen energiariippuvuutta, parantaen ihmisten terveyttä sekä tekee talouksistamme

kilpailukykyisempiä. Venäjän hyökkäyssodan vakavat seuraukset ovat lisänneet näiden asioiden kiireellisyyttä ja saaneet aikaan strategisia poliittisia muutoksia EU:n vaurauden ja turvallisuuden varmistamiseksi.

Eurooppalaisten yrittäjähenkisen ajattelutavan, tieteellisen huippuosaamisen, yhtenäismarkkinoiden ja demokraattisten yhteiskuntien vahvuuden pohjalta uusi innovaatiostrategia pyrkii erityisesti:

- Parantamaan eurooppalaisten uusien ja laajenevien yritysten rahoituksen saantia esimerkiksi mobilisoimalla käyttämättömiä yksityisen pääoman lähteitä ja yksinkertaistamalla listautumissääntöjä;
- Parantamaan olosuhteita, jotta innovaattorit voivat kokeilla uusia ideoita sääntelyn hiekkalaatikoiden avulla;
- Auttamaan luomaan "alueellisia innovaatiokeskittymiä (eng. Innovation Valley)", jotka vahvistavat ja yhdistävät paremmin innovaatioitoimijoita Euroopassa, myös jälkeen jääneillä alueilla;
- Houkuttelemaan ja työllistämään lahjakkuuksia pitempiaikaisesti Euroopassa esimerkiksi kouluttamalla miljoona syvän teknologian osaajaa, lisäämällä tukea naisinnovoijille ja kehittämällä aloittelevien työntekijöiden osakeoptioita;
- Parantamaan poliittista kehystä selkeämmällä terminologialla, indikaattoreilla ja tietokokonaisuuksilla sekä antamalla poliittista tukea jäsenvaltioille.

Uudessa eurooppalaisessa innovaatiostrategiassa esitetään 25 erityistoimea viiden lippulaivan alla:

- Kasvuyritysten rahoitukseen (eng. Funding Scale-Ups) mobilisoidaan institutionaalisia ja muita yksityisiä sijoittajia Euroopassa investoimaan ja hyötymään eurooppalaisten syväteknologiayritysten kasvusta.
- Innovoinnin mahdollistaminen kokeiluympäristöjen ja julkisten hankintojen avulla helpottaa innovointia parantamalla puiteolosuhteita, mukaan lukien kokeelliset lähestymistavat sääntelyyn (esim. sääntelyn hiekkalaatikot, kokeiluympäristöt ja innovaatiohankinnat).
- Innovoinnin nopeuttaminen ja vahvistaminen eurooppalaisissa innovaatioekosysteemeissä kaikkialla EU:ssa tavoittelee jäsenvaltioita ja alueita ohjaamaan vähintään 10 miljardia euroa konkreettisiin alueiden välisiin innovaatiohankkeisiin, mukaan lukien syväteknologian innovointi EU:n keskeisten prioriteettien alueilla. Se tukee myös jäsenvaltioita edistämään innovointia kaikilla alueilla hyödyntämällä aluekehitys- ja Horisontti Eurooppa -ohjelmia.
- Syväteknologioiden kehittäminen ja hyödyntäminen vaatii lisää osaamista sekä lahjakkuuksia houkuttelevaa toimintaympäristöä. Perustetaan muun muassa innovaatioharjoittelijajärjestelmä startup- ja kasvuyrityksille, EU:n kykypooli startup-yrityksille, jolla tuetaan yrityksiä löytämään myös EU:n ulkopuolisia osaajia, naisyrittäjyys- ja johtajuusohjelman sekä kehitetään startup-työntekijöiden osakeoptiomalleja.
- Poliittisten päätöksentekovälineiden parantaminen on avainasemassa kehitettäessä ja käytettäessä luotettavia ja vertailukelpoisia tietokokonaisuuksia ja yhteisiä määritelmiä (käynnistyvät ja kasvuyritykset). Niillä voidaan saada parempi tilannekuva politiikoista kaikilla tasoilla kaikkialla EU:ssa. Euroopan innovaationeuvoston foorumi (eng. European Innovation Council Forum) edistää parempaa politiikkojen koordinoitua Euroopan tasolla.

EU:ssa innovaatioiden edistämiseksi jo tehdyn merkittävän työn pohjalta uuden eurooppalaisen innovaatiostrategian tavoitteena on nopeuttaa innovaatioiden kehitystä ja laajenemista koko unionissa johdonmukaisten toimien avulla.

Taustaa

Innovaatiopolitiikka on keskeinen politiikan ala, jolla on merkittäviä EU:n aloitteita ja investointeja.

Tätä täydentää eurooppalaista tutkimusaluetta (ERA) koskeva työ, jonka tavoitteena on rakentaa todelliset eurooppalaiset tutkimuksen ja innovaation yhtenäismarkkinat. Tässä tiedonannossa ehdotetuilla toimenpiteillä, jotka on ryhmitelty viiteen lippulaiva-alueeseen, hyödynnetään EU:n sisämarkkinoiden vahvuuksia, vahvistetaan teollista perustaa ja osaamista, sekä edistetään syväteknologiainnovointia.

Syväteknologiainnovaatioiden juuret ovat huippuluokan tieteessä, teknologiassa ja tekniikassa, joissa yhdistyvät usein fysiikan, biologian ja digitaalisen alan edistysaskeleet ja mahdollisuus tarjota muuntavia ratkaisuja globaaleihin haasteisiin.

Syväteknologiainnovaatioilla, jotka syntyvät kasvavasta innovatiivisten startup-yritysten ryhmästä EU:ssa, on potentiaalia edistää innovaatioita kaikkialla taloudessa.

EU:n innovaatiopolitiikan työkalupakki on laajentunut vuosien varrella ja institutionaalinen maisema on muuttunut sen mukana. Innovatiivinen Eurooppa -pilarin avulla Horisontti Eurooppa on luonut sekä olemassa olevia, että uusia välineitä, joilla tuetaan start-up-yrityksiä, laajenevia yrityksiä ja pieniä ja keskisuuria yrityksiä (pk-yrityksiä). Vuonna 2021 perustettu Euroopan innovaationeuvosto (EIC) 10 miljardin euron budjetilla pyrkii tukemaan innovaatioita koko innovaation elinkaaren ajan tutkimuksen alkuvaiheista konseptin todistamiseen, teknologian siirtoon sekä aloittavien yritysten ja pk-yritysten innovaatioiden rahoittamiseen ja laajentamiseen. Euroopan innovaatio- ja teknologianinstituutti (EIT) on perustamassa uusia osaamis- ja innovaatioyhteisöjä, kuten kulttuuri- ja luoville aloille, painottaen entistä enemmän alueellisen epätasapainon korjaamista ja tarkastelemalla yritysten yrittäjäys- ja innovaatiokapasiteetin lisäämistä myös korkeakouluissa. EU pyrkii myös Horizon European Innovation Ecosystems -aloitteen kautta luomaan entistä yhtenäisempiä ja tehokkaampia innovaatioekosysteemejä tukemaan yritysten kasvua, rohkaisemaan innovaatioita ja edistämään kansallisten, alueellisten ja paikallisten innovaatiotoimijoiden välistä yhteistyötä.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on lisännyt innovaatioiden tarvetta. Se on myös kannustanut EU:n tutkimuksen ja innovaatioiden lisätuelle Ukrainan innovaatioyhteisölle ja tutkijoille. EU on perustanut 20 miljoonan euron tuen ukrainalaisille startup-yrityksille Euroopan innovaationeuvoston kautta. Tämä täydentää "European Research Area for Ukraine" (ERA4Ukraine), Horizon4Ukraine- ja ERC for Ukraine -aloitteita sekä Marie Skłodowska Curie -toimien (MSCA) mukaista 25 miljoonan euron apurahajärjestelmää Ukrainan siirtymään joutuneille tutkijoille.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Komission tiedonanto ei ole oikeudellisesti sitova

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU20, tutkimus- ja innovaatiojoasto, kirjallinen menettely 19.7 – 2.8.2022

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

COM(2022) 332 final, komission tiedonanto “Innovation Agenda”
SWD(2022) 187 final, komission tiedonantoon liittyvä työpaperi

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Timo Haapalehto TEM, timo.haapalehto@gov.fi, puh. 0295047218
Petteri Kauppinen OKM, petteri.kauppinen@gov.fi, puh. 0295330147

VAHVA-tunnus

EU/762/2022

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite